

بر بلندای اندیشه و جهاد

علامه شهید، آیت‌الله سید محمدباقر صدر، یکی از بزرگ‌ترین اندیشمندان مسلمان و به تعبیر امام خمینی «مغز متفکر اسلامی» در تاریخ اسلام به‌ویژه در قرن چهاردهم هجری است...

علامه شهید، آیت‌الله سید محمدباقر صدر، یکی از بزرگ‌ترین اندیشمندان مسلمان و به تعبیر امام خمینی &#171#مغز متفکر اسلامی» در تاریخ اسلام به‌ویژه در قرن چهاردهم هجری است.

او فقیهی جامع‌الشرایط، فیلسوفی اجتماعی، مفسری بزرگ، متفکری آگاه به فرهنگ و علوم زمان، نویسنده‌ای توانمند و پرکار و سیاستمداری هوشمند و شجاع و دردمند بود. شهید سید محمدباقر صدر از مدافعان حکومت اسلامی و به‌ویژه انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی بود که در این راه جان خود را فدا کرد. از نظر شهید صدر هدف و اساس خلیفه‌اللهی انسان و تشکیل دولت و حکومت وی در زمین این است که بتواند ارزش‌های الهی را در خود پیاده کند و چون ارزش‌ها و صفات حق تعالی نامحدود است بنابراین تحرك و پویایی انسان همیشگی است.

از دید وی رشد حقیقی در منطق اسلام وقتی حاصل می‌شود که انسان (خلیفه الله) بتواند ارزش‌هایی شبیه به ارزش‌هایی که در وجود خداوند متعال متجلی است را در وجود خود به‌عنوان خلیفه او تحقق بخشد و از آنجا که این مکارم اخلاقی در سطح خدایی‌اش مطلق و بی‌حد و حساب است و انسان موجودی است محدود، بدیهی است که پیاده‌شدن این اخلاق در یک موجود انسانی ایجاب می‌کند که به صورت یک حرکت دائم به سوی بی‌نهایت انجام شود. مطلب حاضر اشاره‌ای اجمالی دارد به رابطه این شهید بزرگوار با امام (ره) و انقلاب اسلامی.

سید محمدباقر صدر، نهضت امام خمینی در ایران را روزنه امیدی برای نجات امت اسلامی می‌دانست؛ بنابراین از آغاز نهضت اسلامی امام در سال 1342ش آن را تحت نظر داشت و از امام (ره) و حرکتش حمایت می‌کرد.

در تاریخ 9 جمادی‌الثانی 1385ق، حضرت امام خمینی از تبعیدگاه ترکیه به نجف اشرف منتقل شد. ورود امام (ره) به حوزه علمیه نجف، جنب و جوشی در آن ایجاد کرد. علما و روحانیون نجف درباره استقبال از امام، نظرات مختلفی داشتند. آیت‌الله صدر با اشتیاق تمام به همراه عده‌ای از علمای دیگر، در مراسم استقبال و پیشواز از امام خمینی، شرکت و شاگردان و همفکرانش را نیز به آن دعوت کرد. در تمام 14 سال اقامت امام در نجف، سید محمدباقر با ایشان ارتباط نزدیکی داشت و به امام عشق می‌ورزید؛ عشقی که تا آخر عمر در بین او و امام (ره) بود.

دوران مرجعیت

دوران مرجعیت آیت‌الله سید محمدباقر صدر، پس از وفات آیت‌الله حکیم (1390 ق) آغاز شد و بسیاری از مردم عراق از او تقلید کردند. یکی از برنامه‌های خطرناک رژیم بعثی عراق، &#171#بعثی کردن نظام آموزش و پرورش» بود. به همه دست‌اندرکاران امور تعلیم و تربیت از مدارس گرفته تا دانشگاه‌ها تکلیف کردند که به حزب بعث عراق بپیوندند و برنامه‌های ضداسلامی آن را در تمام سطوح آموزش کشور اجرا کنند. در این هنگام، آیت‌الله صدر در مقام مرجعیت و به عنوان یگانه پرچمدار مبارزه با حزب کافر بعث، با صدور فتوایی، پیوستن به حزب و هر گونه همکاری با آن را تحریم کرد. این فتوا، تکلیف مردم را روشن ساخت و مردم از پیوستن به حزب و عضویت در آن پرهیز کردند؛ جز اندکی فرومایه.

در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی

آیت‌الله صدر، از حامیان راستین امام خمینی و انقلاب اسلامی بود. امام (ره) در پاریس بود که سید محمدباقر صدر، طی نامه‌ای پشتیبانی خود را از ایشان و ملت انقلابی ایران اعلام و از مقام شهدای انقلاب، تجلیل کرد.

در شب 22 بهمن 1357 که شب پیروزی شکوهمند مردم مسلمان و انقلابی ایران به رهبری امام (ره) بر طاغوت آمریکایی - رژیم محمدرضا پهلوی - بود، آیت‌الله صدر در مسجد جواهری نجف اشرف به منبر رفت و برای مردم مسلمان عراق از انقلاب اسلامی ایران و نقش امام خمینی در احیای اندیشه‌های دینی و اصلاح امت اسلام، سخن گفت و تکلیف مردم عراق را در برابر حکومت ضد دینی بعثی، معین کرد: قیام!... قیام!...

فردای آن شب، مردم عراق به دعوت رهبر خود، برای حمایت از انقلاب اسلامی ایران و رهبری امام خمینی، در بسیاری از شهرهای عراق راهپیمایی کردند. از دیگر کارهای آیت‌الله صدر، در جهت حمایت از انقلاب اسلامی ایران، تالیف سلسله کتاب‌های &#171#الاسلام یقود الحیاه» در 6جلد بود که شامل بحث‌هایی نظیر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، منابع قدرت دولت اسلامی، اقتصاد جامعه اسلامی و... می‌شود.

صدر شهادت

روز 18 رجب 1399 ق، خانه آیت‌الله صدر و کوچه‌های اطراف آن از اول صبح تا پاسی از شب، مملو از جمعیتی بود که روز قبل برای آزادی رهبرشان دست به تظاهرات اعتراض‌آمیز زده بودند و امروز آمده بودند تا بار دیگر با او بیعت کنند. رژیم صدام حسین، از تجدید پیمان امت مسلمان عراق با مرجع و رهبرشان، سخت به وحشت افتاد و برای قطع رابطه مردم با آیت‌الله صدر، نیروهای امنیتی را در کوچه آیت‌الله صدر و کوچه‌های اطراف، مستقر کرد و بدین گونه محاصره 9 ماهه خانه آیت‌الله صدر آغاز شد.

در مدت 9 ماه محاصره، رژیم با فرستادن ماموران خود نزد آیت‌الله صدر، سعی کرد او را از راهی که در پیش گرفته، منصرف کند، ولی آیت‌الله صدر ثابت و استوار ایستاد و همچنان از انقلاب اسلامی ایران و امام خمینی و مردم انقلابی ایران حمایت کرد و هرگز به خواسته‌های رژیم خونخوار صدام، گردن نهاد تا اینکه در بعدازظهر گرم و سوزان روز شنبه 19 جمادی الاول 1400 (16 فروردین 1359)، «ابو سعید» رئیس سازمان امنیت نجف، با عده‌ای از مزدوران امنیتی، آیت‌الله صدر را دستگیر و به سرعت از نجف به بغداد منتقل کرد.

فردای آن روز، حکومت جبار بغداد، اقدام به دستگیری بنت الهدی کرد چون بیم داشت مبدا بنت الهدی بار دیگر مردم را به اعتراض و تظاهرات دعوت و رژیم را رسوا کند!

برزان ابراهیم، برادر ناتنی صدام و رئیس سازمان امنیت کشور، در زندان از آیت‌الله صدر خواست که فقط چند کلمه ضد امام خمینی و انقلاب اسلامی بنویسد تا آزاد شود، وگرنه کشته خواهد شد!

آیت‌الله صدر این خواسته را رد کرد. وقتی که مزدوران بعثی، از منصرف کردن آیت‌الله صدر و خواهرش مأیوس شدند، آن دو را در روز سه شنبه 23 جمادی الاول 1400 (19 فروردین 1359) زیر شکنجه به شهادت رساندند.

با قرآن در صحنه

از کارهای شگفت‌انگیز آیت‌الله صدر برای بیداری مردم عراق و آماده‌کردن آنها برای قیام و حرکت در مقابل حکومت جائر آن کشور، برگزاری تفسیر موضوعی قرآن بود؛ آن هم بعد از تعطیل کردن درس خارج فقه!

درس تفسیر قرآن جنب و جوشی در میان توده مردم به وجود آورده بود. حکومت صدام از آن، به وحشت افتاد و برای جلوگیری از هرگونه تحریک، در یک یورش وحشیانه، همه نمایندگان آیت‌الله‌صدر را در تمام شهرهای کشور دستگیر و زندانی کرد. شهید صدر روز 16 رجب 1399 را روز اعتراض و اظهار انزجار از اعمال ظالمانه رژیم اعلام کرد. مردم به اطاعت رهبر و مرجع تقلید خود برخاستند، دست از کارهای خود کشیدند، بازارها را تعطیل کردند و برای بیعت با رهبرشان به خانه او شتافتند. همان شب آیت‌الله صدر دستگیر و روانه بغداد شد.

در سازمان امنیت بغداد، از او خواستند که دست از پشتیبانی از انقلاب اسلامی بردارد و مردم عراق را تحریک نکند اما او شجاعانه جواب داد: «من یک مسلمانم و در برابر سرنوشت همه مسلمانان جهان - و نه تنها عراق و ایران - مسئولم و باید به وظیفه شرعی خود عمل کنم و وظیفه شرعی منحصر به ایران و عراق نیست. حمایت از انقلاب اسلامی ایران و رهبری آن هم، یک وظیفه شرعی است!»

همان روز بنت الهدی، به ایراد یک سخنرانی در حرم امام علی(ع) پرداخت و از مردم خواست که به خیابان‌ها بریزند و در مقابل دستگیری آیت‌الله صدر، به رژیم بعثی اعتراض کنند. همین‌گونه نیز شد و رژیم برای ایجاد آرامش و جلوگیری از گسترش اعتراض مردم، مجبور شد که آیت‌الله صدر را آزاد کند.